

Identiteit, moraliteit & 'n kluizenaar (1)

Pablo Escobar

FOTO WIKIMEDIA

Het zoeken naar een sociale identiteit is een zielige vertoning want zo'n identiteit is ongrijpbaar. Het is iets dat anderen je aanmeten. Of niet. In het laatste geval moet je zelf een persoonlijkheid verzinnen die bij je past. Het is lastig indien je door je omgeving een identiteit aangemeten krijgt waarvan je meent dat die niet klopt. Want verzet daartegen is zinloos en contraproductief.

DOOR ERIC DE BRABANDER

Cesar Gaviria, president van Colombia, ging de ongelijke strijd aan met de Colombiaanse drugshandel. Riascos begon zich te realiseren dat het institutionaliseren van moraliteit binnen een volk het werk van één man kan zijn. Net als het afbreken van de gemeenschappelijke regels betreffende 'goed' en 'kwaad' ook door één man kan gebeuren.

FOTO CDN.800NOTICIAS.COM

Identiteit, het lijkt alsof de zoektocht daarnaar voortkomt uit de noodzaak tot zelfbevestiging. De identiteit is een bepaalde groep levert stabiliteit en sociale waarde op. Zolang anderen je identiteit al niet voor je bepaald hebben.

Identiteiten bestaan uit vele cirkels in verschillende tinten grijs die elkaar in meer of mindere mate kunnen overlappen. Zo kunnen een Japanse en Nederlandse keramist meer aan identiteit gemeen hebben

dan diezelfde Nederlandse keramist met zijn buurman die tandarts is.

Nederlanders hebben het in hokjes denken overgehouden aan de donkere dagen van voor de provo's en van voor de kerkelijke ontzuiling. Aan de tijd dat de mensen zich nog comfortabel voelden in gesloten gemeenschappen, in huiskamers met kolenkachels zonder blerende televisietoestellen, de tijd van 'mens erger je niet' en een mariakaakje bij de koffie. Het was ooit eenvoudig vast te stel-

len bij welke groepering, religie, rang of stand iemand hoorde en wat voor sociale identiteit daarmee gepaard ging. De buitenwereld is in de jaren daarna geniepig de huiskamer binnengeslopen. Geert Wilders vaart daar wel bij, want die boze buitenwereld wordt door velen als angstig ervaren. Begrijpelijk, want er waren geen hokjes voor al die anders uitzijende mensen uit die vreemde wereld die op het werk in Nederland afkwamen na de Tweede Wereldoorlog. Om ze toch een identiteit aan te kunnen meten, bedacht politiek Den Haag de term 'allochtonen'. Als je het woordenboek erop naslaat dan blijkt een allochtoon een inwoner te zijn met een ander land als geboorteland. Een Duitser dus, of een Fransman die in Nederland woont, al weet iedereen dat met een allochtoon nooit een Duitser wordt bedoeld. Kortgeleden las ik dat het woord 'allochtoon' net zo eenvoudig weer is afgeschaft als dat het werd geïntroduceerd in de jaren 70. Wat een gênant gedoe. Het was niet meer salonfähig.

Ik ervoer het hokjesdenken voor het eerst in 1972, toen ik vanuit Curaçao als jonge blanke student naar Nederland kwam en in Groningen op een studentenflat een kamer kreeg toebedeeld. Als mijn Curaçaose vrienden op bezoek kwamen en we al snel overgingen in het Papiaments vroege mijn Nederlandse medestudenten na afloop enigszins verontst, 'maar je bent toch gewoon een Hollander?'

Het venijn zat hem in dat woordje gewoon. Net als zichzelf, lekker gewoon. Ik kon het dan ook niet nalaten te zeggen dat een Hollander zo gewoon niet was, dat er slechts 13 miljoen

van op onze aardkloot rondliepen op een totale wereldbevolking van meerdere miljarden. Na verloop van mijn eerste jaar in Nederland besloot ik dat het handiger was mijn Curaçaose afkomst te verloochenen. Vanaf dat moment kwam ik uit Haarlem, voor wie het weten wilde.

Identiteit heeft met moraliteit te maken, geschreven maar vooral ongeschreven regels en begrippen die leefgemeenschappen hebben geschapen om op een aangename manier met elkaar te kunnen omgaan. Immers, je accepteert de leefregels van de groep waarmee je je identificeert. Mensen die aspecten van een identiteit met elkaar delen, delen vanzelfsprekend hun systeem van gedragspatronen betreffende 'goed' en 'kwaad', een systeem dat ook wel 'beschaving' wordt genoemd. Twee leefgemeenschappen mogen éénzelfde morele overtuiging hebben, dat betekent echter niet dat die toegestapt hoeft te worden op iemand van de andere groep. Zo konden er in het zuiden van de Verenigde Staten door de brave blanke gelovigen naar hartenlust negers gelycht worden om 's zondags gewoon weer naar de kerk te gaan, om maar iets te noemen.

Moraal, ethiek en identiteit zijn dus mensgemaakt, zijn niet per definitie grensoverschrijdend en gaan hand in hand. Er zijn aangeboren gedragscodes. Moraliteit is, zij het in de meest rudimentaire vorm, al bij de pasgeborene aanwezig. Ik laat een dergelijke genetische predispositie voor moraliteit, ter behoud van de soort, even buiten beschouwing.

Enkele jaren geleden voer ik

met mijn boot, een zeewaardig motorjacht, langs de kust van Colombië, samen met mijn broer Lars en mijn oude vriend Chris. We hadden een zware overstek achter de rug, van Curaçao langs Aruba, boven langs de Venezolaanse kust die momenteel onveilig gemaakt wordt door kapers, mensensmokkelaars en ander geboefte. En vervolgens om het door indianen bewolkte schiereiland Guajira heen, richting de stad Santa Martha. We besloten te overnachten in een binnenvaart in de noorden van de Sierra Nevada, besneeuwde bergen van over de 5.000 meter hoog die zo in zee aflopen te glijden. We lieten het anker zakken, aten wat vis en gingen slapen. De volgende ochtend werd ik wakker. Buiten riep iemand naar ons. Ik spoedde me naar het achterdek. In een roeilbootje zat een magere man met een indiaans uiterlijk. Hij begroette me en vroeg toen 'señor, ¿ustedes son académicos?' Niet begrijpend keek ik hem aan en vroeg wat hij bedoelde.

'Er woont een man boven in de bergen en die heeft me gevraagd naar beneden te gaan om te informeren of er academici op uw boot zaten.' Hij sprak het woord uit als 'achdémkos'. Inmiddels was Chris wakker geworden en die bevestigde onze academische status. 'Deze man wilt met u spreken', vervolgde de eenzame roeier. 'Ik kan u naar hem toebrengen.' Na enig overleg besloten wij te gaan. Een dergelijk verzoek krijg je niet elke dag en onze nieuwsgierigheid was gewekt. De magere man, Tobias genaamd, was in het bezit van een quaad, een vierwielige dreeven op motorvoertuig met vier zitplaatsen. Wij beslo-

ten onze mountainbikes op de achterkant te binden zodat we te allen tijde de berg weer af konden rijden mocht het triptje een teleurstelling blijken. Het was een lange tocht, over steile en modderige paden. Het zwaarbeladen vreemdsoortige voertuig kwam tot stilstand voor een uit cementblokken opgetrokken huisje met een eenvoudig zinken dak. Een broodmagere pokdalige man was op een bankje een kip aan het plukken. Onze chauffeur wees naar een paar groezelige plastic tuinstoelen en verzocht ons daar plaats te nemen terwijl hij onze gastheer ging halen. We keken uit over een adembemende vallei, omzoomd met bergen in de bonte en bizarre kleuren van het tropische oerwoud. Op de toppen in de verte glinsterende de sneeuw in de zon. Een grote, kromgebogen kerel kwam uit het huisje gestrompeld. Zijn haar was nog zwart, ondanks zijn gevorderde leeftijd. Hij stelde zich voor als Alejandro Riascos en begroette ons in het mooie ritmische Spaans dat Colombia eigen is. Met een handgebaar droeg hij de kippenplukker op koffie te gaan zetten. Hij ging zitten en begon te vertellen.

Jaren geleden had Riascos deel uitgemaakt van de democratisch gekozen regering van dit prachtige land, dit verknipte land dat in honderd jaar tijd meer slachtoffers had gemaakt

In het zuiden van de Verenigde Staten konden door de brave blanke gelovigen naar hartenlust negers gelycht worden, om vervolgens 's zondags gewoon weer naar de kerk te gaan. Martin Luther King verzette zich hier tegen.

FOTO TIAGAROURS.NL

in burger- en drugsoorlogen dan er gevallen waren in de hele Korea- en Vietnamoorlog bij elkaar. Hij was politicus in de tijd dat de cocaïnemachine van Pablo Escobar volop draaide en iedereen boter op zijn hoofd had, ook hijzelf. Een enkele maal onderbrak een van ons hem om een vraag te stellen.

Riascos vertelde over zijn jonge jaren als geldbeluiste politieke wolf. Over de tijd dat Colombia moreel zo goed als failliet was en over zijn eigen rol in dat faillissement. Over zijn gebrek aan compassie met zijn volk, simpelweg omdat het in het Colombia van de jaren 70 en 80 ieder voor zich was en God voor allen. Hij vertelde over de omneslag in zijn leven. Dat was pas aan het begin van de jaren 90 toen Cesar Gaviria, toentertijd president van Colombia, de ongelijke strijd aangving met de Colombiaanse drugshandel. Het bleek een oorlog te zijn tegen het hele economische apparaat waar het land op dreef. Naarmate Gaviria, ondanks bloedige slachtpartijen en terroristische aanvallen door de drugsmaffia, langzaam succes boekte, met als klapper de dood van Pablo Escobar op het dak van zijn woning in Medellín, begon Riascos zich te realiseren dat het institutionaliseren van moraliteit binnen een volk het werk van een man kon zijn. Net zoals het afbreken van de gemeenschappelijke re-

gels betreffende 'goed' en 'kwaad'. Gaviria maakte een einde aan Pablo Escobar. Jaren later maakte president Álvaro Uribe een begin aan het herstellen van de Colombiaanse rechtsstaat en bevocht hij succesvol de guerrillabeweging Farc met harde hand. De huidige president Juan Manuel Santos waagde het vervolgens met de Farc te onderhandelen om te komen tot een vredesverdrag.

Riascos stond erbij, keek ernaar en schaamde zich. Omdat hij de slag gemist had. Omdat hij alle moraliteit terzijde had geschoven, domweg omdat er in Colombia niemand meer was die hem daarop aansprak. Alejandro Riascos had een uitgesproken negatief zelfbeeld. Hij besloot zich na zijn politieke inkeer als kluizenaar terug te trekken in de bergen van de Sierra Nevada. In zijn

Nederlanders hebben het in hokjes denken overgehouden aan de tijd dat de mensen zich nog comfortabel voelden in gesloten gemeenschappen, in huiskamers met kolenkachels zonder blerende televisietoestellen, de tijd van 'mens erger je niet' en een mariakaakje bij de koffie.

FOTO TIJGDEEST.EU

Eric de Brabander op de Blue Tortuga.

FOTO PRIVÉCOLLECTIE

Het betoverende gebied van Sierra Nevada, waar De Brabander besloot te overnachten en waar de kluizenaar zich had teruggetrokken.

FOTO COLUMBUS MAGAZINE